

بررسی و ارزیابی آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی بر پرسنل نیروی انتظامی استان بوشهر

مصطفی زارعی^۱، حمیدرضا انصاری^۲، عبدالمحمد افروغ^۳، مهدی قاسمی^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۲/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۳/۱۳

چکیده

امروزه خانواده ایرانی در سبب فرهنگی خود مواجه با شبکه‌های ماهواره‌ای، فضای مجازی، رسانه‌های مدرن و ... است که هر کدام به نوبه خود بخشی از فرآیند تأثیرگذاری در خانواده را هدف گرفته‌اند. شبکه‌های اجتماعی علاوه بر شکل‌دهی جدید به عرصه و فضای تعاملات رودرروی اجتماعی و کنش‌های میان فردی، نقش مهمی هم در نحوه انجام تعاملات شغلی و خانواده ایفا می‌کنند. در بحث از آسیب‌شناسی شبکه‌های اجتماعی، نکته‌ی حائز اهمیت، ریسک بسیار بالای این‌گونه شبکه‌ها از لحاظ آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی می‌باشد. شبکه‌های مختلف اجتماعی با صدها میلیون کاربر در سال‌های اخیر توجه مهاجمان سایبری را نیز بیش از هر هدف دیگری به خود جلب کرده‌اند و شهروندان ایرانی و به تبع آن مردم بوشهر و پرسنل و خانواده‌های پلیس در استان بوشهر نیز به این خیل مشتاقات شبکه‌های اجتماعی سنتی (فیس بوک، توئیتر) و شبکه‌های اجتماعی اندرویدی (واتس آپ، تلگرام، اینستاگرام و...) پیوسته‌اند. کاربران ساعت‌های بسیاری را برای چت کردن با دوستانشان و چک کردن صفحه شخصی در شبکه‌های اجتماعی صرف می‌کنند. هدف این نوشتار بررسی رابطه میان شبکه‌ای اجتماعی و تأثیر این تکنولوژی بر پرسنل نیروی انتظامی استان بوشهر و خانواده‌های ایشان است. نتایج توصیفی تحلیلی‌ای تحقیق نشان داد که شبکه‌های اجتماعی تأثیرات مستقیمی بر روابط انسانی و اجتماعی در محیط کار و هم خانواده پرسنل سازمان پلیس در ایران و به تبع آن در استان بوشهر ایفا می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: فضای سایبری، شبکه‌های اجتماعی، روابط انسانی، محیط خانواده، محیط کار، پرسنل انتظامی استان بوشهر

Email: mostafakb86@gmail.com

mouhamad_afrogh@yahoo.comEmail:

۱- کارشناس ارشد حقوق بین الملل (نویسنده مسئول)

۲- کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

۳- استادیار حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دشتستان

۴- دانشجوی حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر

مقدمه

امروزه پیشرفت تکنولوژی و گسترش رسانه‌های جمعی، تحولات زیادی را در ارتباطات و عرصه‌های گوناگون فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و... به وجود آورده است در این میان اینترنت در کنار دیگر کارکردهایش، از یک سو آگاهی سیاسی افراد را افزایش می‌دهد و از سوی دیگر آن‌ها را در مناسبات سیاسی درگیر می‌کند و از آنجایی که فضای عمومی شهری برای گفتگو به ندرت وجود دارد، فضای مجازی به عرصه‌ای برای گفتگو تبدیل شده است و ویژگی اصلی آن، پویایی این فضا هست که با توجه به ابزارهایی که در اختیار کاربران قرار می‌دهد سبب می‌شود تا افراد بهتر بتوانند گرایشات سیاسی خود را نشان دهند.

شبکه‌ی اینترنت در کنار مزایای بی‌شمارش، معایبی نیز دارد که عدم آشنایی کامل با فضای مجازی می‌تواند آسیب‌هایی را برای پرسنل پلیس در استان بوشهر و خانواده‌های ایشان به بار آورد. خانواده در تمام فرهنگ‌ها کانون شکل‌گیری هویت فرد است. هیچ فردی جدا از خانواده‌اش قابل تعریف نیست و خانواده رکن اصلی سازنده‌ی فرد و شخصیت اوست.

یکی از این فضاها که مخاطبان زیادی را جذب کرده است، شبکه‌های اجتماعی هستند. شبکه‌های اجتماعی مجازی اغلب سرویس‌های مبتنی بر وب هستند که سرویس‌های آنلاین، پلت فرم‌ها یا سایت‌هایی را شامل می‌شوند که افراد نظرات و علاقمندی‌های خود را در آن‌ها بیان کرده و با دیگران به اشتراک می‌گذارند. این شبکه‌ها، فضایی ایجاد کرده‌اند که کاربران می‌توانند به جبران محدودیت‌ها و موانع فضای واقعی زندگی بپردازند و فرصتی برای تعاملات، ارتباطات و انتقال پیام ایجاد شده است. آنچه در این تحولات قابل توجه هست، نقش رسانه‌های ارتباط جمعی و به خصوص شبکه‌های اجتماعی از جمله توئیتر و فیس بوک در اطلاع‌رسانی و گسترش این تحولات می‌باشد که نقش این شبکه‌ها را در تحولات سیاسی و اجتماعی، بیش از پیش شایسته تحقیق و پژوهش می‌کند (حبیبی، ۱۳۹۰: ۵۱).

در دنیای امروز، شبکه‌های اجتماعی نقش بسیار مهمی در روابط مردم سرتاسر جهان ایفا می‌کنند. به طوری که به جزیی جدایی‌ناپذیر از زندگی بیشتر مردم تبدیل شده‌اند. این در حالی است که اساس پیدایش این شبکه‌ها تسهیل و کوتاه نمودن مسیر ارتباطی میان افراد جامعه تلقی می‌گردد. در ایران نیز این پدیده نه چندان نوظهور روز به روز بر خیل مشتاقان خود می‌افزاید. شاید در گذشته نه چندان دور افراد شناخت کمی نسبت به ماهیت و چگونگی استفاده از این شبکه‌ها داشتند، اما این روزها در زندگی روزمره شاهد آن هستیم که طیف متفاوت مردم راجع به این شبکه‌ها با هم صحبت و تبادل اطلاعات می‌نمایند. طبقات مختلف در جامعه از زن و مرد، جوان و پیر، باسواد و بی‌سواد، از آن حرف می‌زنند. عده‌ای بسیار مخالف آن‌ها بوده، وجودشان را باعث مضرات اجتماعی و فساد اخلاقی برای طبقات جامعه دانسته و مایل به بستن، تعطیل و فیلتر کردن آن‌ها هستند و در مقابل، عده‌ای دیگر آن‌ها را مظاهری از تمدن جدید شمرده، وجود آن‌ها را برای پیوستگی‌های اجتماعی مفید، بلکه لازم می‌دانند. فراگیر شدن استفاده از این پدیده، پیامدهای مثبت و منفی بسیاری را بر زندگی ما القاء نموده و در مواردی نیز تبعات گریزناپذیری را بر ما تحمیل داشته است. تا آنجائیکه بعضاً اصطلاحات مرسوم در این شبکه‌ها بخشی از فرهنگ محاوره افراد جامعه ما را تشکیل می‌دهند (ارونه، ۱۳۹۱: ۹۸).

بیان مسئله

گسترش فناوری‌های نوین در عرصه‌ی الکترونیک و رایانه در چند دهه‌ی گذشته، موجب پدیدار شدن انواع و اقسام لوازم و برنامه‌های الکترونیکی و رایانه‌ای از جمله اینترنت، تلفن همراه، ماهواره و بازی‌های رایانه‌ای در جهان شده است. انکارناپذیر است که این تحولات و پیشرفت‌ها زندگی بشر را چندین برابر آسان تر نموده است، اما در آن سوی سکه نمی‌توان از آسیب‌های ناشی از این

فناوری‌های نوین غافل ماند. کودکان عصر حاضر مانند کودکان نسل‌های گذشته نیستند که تنها با بازی کردن با همسالانشان و تماشای کارتون‌های تلویزیونی سرگرم شوند. تقریباً تمامی این کودکان و نوجوانان از همه‌ی این فناوری‌ها یا برخی از آن‌ها برخوردارند. صرف نظر از کاربرد وسیع این ابزارها، آنچه امروزه کاربرد وسیعی یافته و بخش وسیعی از فعالیت‌های روزمره‌ی افراد را پوشش می‌دهد، اینترنت و به تبع آن فضای مجازی است. اینترنت مجموعه‌ی پایان‌ناپذیری از پایگاه‌های داده است که اطلاعات مختلف و متنوع فردی و جمعی انسان‌ها را در خود جمع آورده است و هر روز نیز گسترش می‌یابد. دلایل زیر باعث شده‌اند که اینترنت به عمومی‌ترین شبکه برای حل مسایل اجتماعی و فرهنگی تبدیل شود:

۱. سهولت گفتگو و تبادل اطلاعات با دیگران از طریق چت که اگر در مباحث آموزنده و علمی به کار گرفته شود، به بالا رفتن فرهنگ افراد و جامعه کمک می‌کند.

۲. سرعت تبادل اطلاعات و ناشناخته ماندن مبادله کنندگان در صورت تمایل و قلت هزینه‌های تبادل اطلاعات.

۳. امکانات قابل توجهی که اینترنت به عنوان یک پایگاه می‌تواند در اختیار افراد جامعه قرار دهد؛ مانند دستیابی به اطلاعات در خصوص هر نوع موضوعی، ارسال و دریافت نامه‌های الکترونیکی، خرید هرگونه لوازم از طریق سفارش الکترونیکی که از اتلاف وقت جلوگیری می‌کند، انجام مبادلات بانکی، عضویت در شبکه‌های مجازی و ...

بر این اساس می‌توان گفت که پتانسیل‌های مثبت و کاربردهای مفیدی که جنبه‌های گوناگون زندگی انسان را تحت تأثیر قرار داده و تسریع، تسهیل و خلاقیت را برایش به ارمغان می‌آورد، بخشی از توانایی‌های معجزه‌آسای این شبکه‌ی جهانی است؛ اما این شبکه‌ی جهانی در حال گسترش روی دیگری نیز دارد و آن وجود خطرات بالقوه است که گاهی می‌تواند به خساراتی بزرگ و جبران‌ناپذیر مبدل شود. به طور کلی، گسترش اینترنت در جامعه موجب بروز فرصت‌هایی جهت افزایش آگاهی افراد و حتی ایجاد اشتغال برای برخی از افراد شده است، ولی تهدیداتی نیز به همراه دارد. با وجود اینترنت، علاوه بر وجود دنیای واقعی و الگوهای ارتباط سنتی در آن، فضاهای مجازی نیز ایجاد شده‌اند که نحوه‌ی تولید، انتقال و مصرف اطلاعات در آن‌ها دیگر به شیوه‌ی سنتی صورت نمی‌پذیرد و این الگوها، کاملاً دگرگون شده‌اند. گسترش فضاهای مجازی مانند سایر انواع دیگر تحولات و پیشرفت‌ها.

پیامدها و آثار مثبت و منفی گوناگونی را در جامعه و زندگی کاربران این‌گونه فضاها ایجاد کرده است. مثبت‌ترین پیامد آن را می‌توان تسهیل و تسریع ارتباطات و تبادل اطلاعات دانست. منفی‌ترین پیامد آن را می‌توان به خطر افتادن حریم خصوصی افراد، منزوی شدن آن‌ها و از هم پاشیدگی بنیان خانواده معرفی نمود. اصلی‌ترین علتی که می‌توان برای بروز این پیامدهای منفی بیان داشت، این است که در فضای مجازی افراد نمی‌توانند به شناخت صحیح و کافی از هم دست یابند.

مدتی است که موضوعی با عنوان آسیب‌های نوپدید به ویژه آسیب‌های ناشی از اینترنت، تلفن همراه، ماهواره و بازی‌های رایانه‌ای از سوی مسئولان و کارشناسان ذی‌ربط مطرح شده است و بر لزوم برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه‌ی پیشگیری از این آسیب‌ها تأکید می‌شود. آسیب‌شناسی را می‌توان شناسایی مجموعه‌ی عوامل و شرایطی دانست که موجب عدم سازگاری فعالیت‌ها و اعمال اجتماعی و روانی فرد با هنجارهای اجتماعی و روان‌شناسی می‌گردند. آسیب‌های نوپدید در کشور به دلیل توسعه‌ی فناوری‌ها رو به گسترش هستند و در بسیاری از کشورها با در نظر گرفتن افزایش این فناوری‌ها برای پیشگیری و مقابله با آسیب‌های نوپدید برنامه‌ریزی شده است؛ اما در ایران با توجه به سرعت گسترش فناوری‌ها و توسعه‌ی اینترنت و فضای مجازی برنامه‌ریزی و راهکار مؤثری برای مقابله با این‌گونه آسیب‌ها تدبیر نشده است و این موجب افزایش دامنه‌ی این‌گونه آسیب‌ها در سراسر کشور شده

است. فلذا این قبیل آسیب‌های برای عامه جامعه و خصوصاً برای خانواده‌هایی که با مشاغل مهم، حساس و امنیتی نظیر پلیس در ارتباط است، قابل تأمل تر می‌باشد

بروز آسیب‌های نوپدید می‌تواند زمینه‌ساز نوع جدیدی از آسیب‌های اجتماعی و روانی باشد. به همین دلیل، برنامه‌ریزی برای شناسایی، پیشگیری و کاهش آسیب‌های نو پدید لازم و ضروری می‌نماید. آسیب‌های نوپدید، آسیب‌های مرتبط با فناوری‌های جدید است که آسیب‌های ناشی از استفاده از ماهواره، بازی‌های رایانه‌ای، تلفن همراه و اینترنت می‌توانند در این مجموعه قرار گیرند. در این مقاله سعی شده است تا به آسیب‌های مرتبط با اینترنت به ویژه عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی پرداخته و برای رفع این‌گونه معضلات پیشنهاداتی ارائه شود.

از آثار مثبت اینترنت به روز کردن اطلاعات، استفاده از مطالب علمی و دسترسی به فناوری‌های روز است، اما به موازات آن گرایش نوجوانان و جوانان به چت روم‌ها، عشق‌های مجازی، کلاهبرداری و سو استفاده از دختران و پسران با ارائه‌ی شخصیت‌های دروغین، ازدواج‌های اینترنتی، سرقت اطلاعات و اخاذی را موجب شده است. افراد همیشه به دنبال راه‌های کوتاه و سریع برای رفع نیازهای خود هستند و به درست بودن راهکار چندان توجهی ندارند. به همین علت وقتی اغلب افراد در اینترنت، جواب سؤالات خود را در کمترین زمان ممکن به دست می‌آورند، به صورت ناخودآگاه و حتی افراطی به استفاده از این ابزار ارتباطی روی می‌آورند. آسیب‌های نوپدید و از جمله آسیب‌های اجتماعی در دنیای مجازی به دلیل عدم وجود موانع، امکان برخورد با هرگونه پیام به ویژه پیام‌هایی است که برای افراد آسیب‌های جدی روحی، روانی و اجتماعی به بار می‌آورند.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

شبکه‌های اجتماعی فضایی آنلاین هستند که بر ساخت و بازتاب روابط اجتماعی میان افراد تمرکز می‌کنند؛ افرادی که در این فضا به تبادل علایق و فعالیت‌هایشان می‌پردازند. شبکه‌های اجتماعی علاوه بر شکل‌دهی جدید به عرصه و فضای تعاملات رودرروی اجتماعی و کنش‌های میان فردی، نقش مهمی هم در نحوه انجام تعاملات شغلی و تجاری ایفا می‌کنند. در بحث از آسیب‌شناسی شبکه‌های اجتماعی، نکته‌ی حائز اهمیت، ریسک بسیار بالای این‌گونه شبکه‌ها از لحاظ آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی می‌باشد. شبکه‌های مختلف اجتماعی با صدها میلیون کاربر در سال‌های اخیر توجه مهاجمان سایبری را نیز بیش از هر هدف دیگری به خود جلب کرده‌اند. کاربران ساعت‌های بسیاری را برای چت کردن با دوستانشان و چک کردن صفحه شخصی در شبکه‌های اجتماعی صرف می‌کنند (ارونه، ۱۳۹۱: ۱۰۰).

در واقع چک کردن صفحه شخصی، مطالعه‌ی به‌روزرسانی‌های دوستان مختلف و نظر دادن روی عکس‌ها و فیلم‌های دیگران، به عادت‌های ناخودآگاه تبدیل شده است که در کوتاه مدت تمرکز افراد بر امور جاری زندگی و یا فعالیت‌های شغلی را تحت تاثیر خود قرار می‌دهد. در برخی مطالعات که هزینه‌های فیس بوک را بر اقتصاد مورد واکاوی قرار داده‌اند نیز این هدر رفت سرمایه خود را نمایان‌تر ساخته است. در عصر ترافیک و انواع آلودگی‌های محیطی و اخلاقی، وجود این نوع تکنولوژی‌ها به انسان راحت طلب بهانه می‌دهد که دیگر به سمت صلح‌رحم در عالم فیزیکی و متن جامعه گام بردارد. روابط مجازی در شبکه‌های اجتماعی، به تدریج روابط رودرروی افراد را کمرنگ کرده و این امر به انزوای اجتماعی و در نهایت عدم جامعه‌پذیری صحیح در روند اجتماعی شدن افراد منجر خواهد شد. این محیط می‌تواند با ارائه امکانات جدیدتر رابطه بشر را روز به روز با دنیای خارج کمتر کند و نقش انسانی‌اش را در جامعه کمتر و کمتر نماید. امروزه اعتیاد در استفاده از شبکه‌های اجتماعی اینترنتی به معضلی برای نهاد خانواده در سراسر جهان

ایران و خانواده‌های همکار پلیس ما تبدیل شده است. گسترش روزافزون شبکه‌های اجتماعی در میان کاربران اینترنت، نیازمند بررسی رفتارهای فردی و اجتماعی انسان‌هاست

هدف تحقیق

بررسی و ارزیابی شبکه‌های اجتماعی بر روابط خانواده‌های نیروی انتظامی استان بوشهر

سؤالات تحقیق

۱- آیا شبکه‌های اجتماعی بر روند کاری و نوع نگرش پرسنل ناجا در استان بوشهر تاثیر گذارند؟

۲- آیا شبکه‌های اجتماعی در محیط کار پرسنل ناجا تاثیر گذارند؟

فرضیه‌های تحقیق

۱. استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر روابط خانوادگی پرسنل تاثیر می‌گذارد.

۲. شبکه‌های اجتماعی بر روند کاری و نوع نگرش پرسنل ناجا در استان بوشهر تاثیر گذار هستند.

شبکه اجتماعی

سایت‌های شبکه‌های اجتماعی آن دسته از وب سایت‌هایی هستند که طیف وسیعی از تعاملات اجتماعی با دوستان و اعضای خانواده را میسر می‌سازند. رسانه‌های اجتماعی می‌توانند در طول استخدام و فرایند بررسی کارکنان و به ویژه کارمندان کلیدی یا آن‌هایی که با کودکان سر و کار دارند، ابزاری قدرتمند به حساب آیند. از طریق برنامه‌ریزی و اجرای متفکرانه، امکان مهار قدرت سایت‌های رسانه‌های آنلاین و نفوذ آن‌ها، به طور قانونی به نفع سازمان مربوطه امکان‌پذیر می‌شود.

شبکه اجتماعی ساختاری اجتماعی است که از گره‌هایی (که عموماً فردی یا سازمانی هستند) تشکیل شده است که توسط یک یا چند نوع خاص از وابستگی مانند ایده‌ها و تبادلات مالی، دوست‌ها، خویشاوندی، لینک‌های وب، سرایت بیماری‌ها (اپیدمولوژی) به هم متصل‌اند.

تحلیل شبکه‌های اجتماعی روابط اجتماعی را با اصطلاحات رأس و یال می‌نگرد. رأس‌ها بازیگران فردی درون شبکه‌ها هستند و یال‌ها روابط میان این بازیگران هستند. انواع زیادی از یال‌ها می‌تواند میان رأس‌ها وجود داشته باشد. نتایج تحقیقات مختلف بیانگر آن است که می‌توان از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی در بسیاری از سطوح فردی و اجتماعی به منظور شناسایی مسائل و تعیین راه حل آن‌ها، برقراری روابط اجتماعی، اداره امور تشکیلاتی، سیاست‌گذاری و رهنمون سازی افراد در مسیر دستیابی به اهداف استفاده نمود

یک شبکه‌ی اجتماعی یک ساختار اجتماعی است که از گروه‌هایی که عموماً فردی یا سازمانی هستند تشکیل شده است که توسط یک یا چند نوع از وابستگی‌ها به هم متصل‌اند. شبکه‌های اجتماعی در بستر یک جامعه اطلاعاتی پیچیده، کارکرد موثر شبکه را تصویر می‌کند و با نگاهی دقیق تر، جامعه ترکیبی است از شبکه‌های متعدد: شبکه‌های میان سازمان‌ها، شبکه درون سازمانی، شبکه‌های شخصی، شبکه‌های رایانه‌ای و علاوه بر این‌ها شبکه‌های فرامرزی و اطلاعات از طریق همین بزرگراه‌ها جاری می‌شود. لذا این اطلاعات می‌تواند به عنوان بستر مناسبی برای نظارت نیز مورد استفاده قرار گیرد.

سازماندهی از مهم‌ترین ویژگی‌های شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی به شمار می‌رود. این شبکه‌ها می‌توانند افراد را در یک زمان و یا مکان در محیط واقعی گرد هم آورند. وقتی صحبت از شبکه اجتماعی می‌شود باید به جامعه کاربری آن اشاره کرد. در حقیقت یک شبکه اجتماعی سایت یا مجموعه سایتی است که به کاربرانی که دوست دارند این امکان را می‌دهد تا

علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خودشان را با دیگران به اشتراک بگذارند. در کل شبکه‌های اجتماعی سایت‌هایی هستند که از یک سایت ساده مانند موتور جستجوگر با اضافه شدن امکاناتی مانند چت و ایمیل و ... و چیزهای دیگر خاصیت اشتراک‌گذاری را به کاربران خود ارائه می‌دهند (ثقفی و همکاران، ۱۳۹۲:۱۳۵)

هر چه قدر زمان می‌گذرد با رشد تکنولوژی‌ها با رشد تکنیک‌های رسانه‌ای روش‌های کار این شبکه‌ها پیچیده‌تر می‌شود طبیعتاً لایه‌های جنگ نرم پیچیده‌تر کامل‌تر و شناخت این‌ها سخت‌تر می‌شود در ۲۰ سال پیش این شبکه‌ها به عنوان شبکه‌های لس‌آنجلسی و عمدتاً با پخش شوها و موزیک ویدیوها کار خود را شروع کردند و هدفشان نیز بیشتر ایجاد سرگرمی و بیان بخشی از دیدگاه‌های پنهان یا موسیقی‌های زیر زمینی یا حتی افکار زیر زمینی به جامعه ایران بود، باید گفت که در داخل هم ضعف‌هایی داشتیم و به نیازهای مخاطب توجه نکردیم و این زمینه فراهم شد تا ناخودآگاه یا خود آگاه این شبکه‌ها به لایه‌های اجتماعی نفوذ کنند. بعضی از محدودیت‌هایی که شاید به خاطر شرایط سیاسی استراتژیکی ایران قائل شده بودیم باعث شد که برخی از اقشار به سمت این شبکه‌ها گرایش پیدا کنند و در نهایت آن‌ها موفق شوند مخاطبانی در داخل ایران جذب کنند و برنامه‌های خودشان را پخش کنند ولی اندک اندک با گذشت زمان و با پیچیده شدن درگیری‌ها و چالش‌هایی که میان نظام سلطه با ایران و بسیاری از کشورهای اسلامی به وجود آمد تکنیک‌ها و روش‌های نفوذ آن‌ها در ایران تغییر کرد. بخشی از این تکنیک‌ها در جنبه‌های خبری و اطلاع‌رسانی وجود داشت و سعی کرد سرچشمه‌ها و سرخ‌های اصلی سیستم‌های اطلاع‌رسانی کشور را به دست گیرد و برنامه ریزی‌های متعددی در این راستا انجام شد و هنوز هم این جریان ادامه دارد یعنی شما قطعاً در چند سال آینده شاهد رشد شبکه‌های بیشتر و متعددی از این قبیل خواهید بود.

شبکه‌های اجتماعی و اهداف جنگ نرم بر مشاغل امنیتی و خانواده‌های ایشان

موضوع بعدی نقش شبکه‌های اجتماعی در جنگ نرم است. برای درک مفهوم شبکه‌های اجتماعی یا رسانه‌های هم‌گرا باید به تاریخچه ابداع اینترنت و فناوری‌هایی که اصطلاحاً اینترنت پایه یا آی‌پی پایه هستند بپردازیم. خیلی‌ها معتقدند اختراع یا ابداع اینترنت هم یک بخش فرآیند تکمیل نظام سرمایه‌داری غرب است مثلاً مانوئل کستلز، هربرت شیلر و بسیاری از نظریه پردازان جامعه اطلاعاتی این دیدگاه را دارند به خصوص نظریه پردازان مکتب انتقادی که اینترنت و فناوری‌های اطلاعاتی را ادامه نظام سلطه غرب می‌دانند و معتقدند مثلاً یک کمپانی چند ملیتی که در آمریکا بود یک شاخه‌اش در کره و یک شاخه‌اش در آلمان فعالیت می‌کرد یک شاخه‌اش در برزیل بود این برای اینکه خودش را اداره کند نیاز به یک شبکه هم‌زمان فراملیتی داشت. آن‌ها می‌خواستند زمان‌ها و مکان‌ها را یکی بکنند و کنترل مرکزی داشته باشند. این دیدگاهی است که خیلی راجع به آن بحث و نظریه پردازی شده و به نظر می‌رسد که تا حدی هم این دیدگاه درست باشد چرا که بیشترین بهره‌وری از ظرفیت‌های اینترنت و شبکه‌های اطلاعاتی را خود غربی‌ها کرده‌اند اما این اینترنت در طول حیات خودش دو سه دوره را سپری کرده یک دوره تا سال ۱۹۹۰ هست ۱۹۶۹-۱۹۹۰ دوره نهفتگی اینترنت نام دارد و نزدیک دو دهه را سپری کرده و فناوری‌های که در این بستر جاری بود عمدتاً ایمیل و بی‌بی‌اس‌ها و شبکه‌های خیلی فرد به فرد و محدود بود، حتی ما وارد وب نشده‌ایم، ۱۹۹۰ که تیم برنزیلی وب را ابداع کرد ما دنیای وب را شاهد بودیم که عصر انفجار عمومی وب بود ولی مشخصاً عرصه اصلی این دوره از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰ عمدتاً عصر اطلاع‌رسانی یک سوپه بوده یعنی از طرف سازمان‌ها، دولت‌ها، دستگاه‌های بزرگ، کمپانی‌ها به سمت مردم اطلاع‌رسانی می‌شده از سال ۲۰۰۰ به این طرف ما شاهد یک فناوری جدیدی که اسمش را وب تو پوینت او یا وب ۲ گذاشتند و شبکه‌های اجتماعی یکی از زیر ساخت‌های وب ۲ محسوب می‌شوند اما این وب ۲ چی می‌گوید برای اینکه مفهوم سوشیال نت ورک را درک بکنیم اول باید بدانیم وب ۲ چی هست

وب ۲ در واقع یک ساختار فنی را ایجاد می‌کند که افراد بتوانند در بستر اینترنت به صورت چند سویه با هم ارتباط داشته باشند تعامل و ارتباط متقابل داشته باشند و حتی می‌توانیم بگوییم ارتباطات دو سویه تعاملی بلکه ارتباطات چند سویه و شبکه‌ای و گروهی گروه‌ها و مجموعه‌ای از افراد تیم‌ها و آدم‌های با سلاقی و علاقی یکسان با هم ارتباط برقرار می‌کنند این دوره، دوره‌ای است که به شدت محتواها از تولید به گروه‌های بزرگ و شرکت‌ها به سمت تولید توسط آدم‌ها و افراد و گروه‌ها تغییر پیدا می‌کند البته این ظرفیت‌های متعددی را برای کشورهای در حال توسعه ایجاد کرده و ما باید بتوانیم در جای خودش ما به درستی از آن استفاده کنیم

اما کارکردی که این شبکه‌ها دارند و بزرگترین آن فیس بوک است با یک چیزی حدود ۵۲۰ میلیون کاربر در سال ۲۰۱۰ اگر ما بخواهیم به لحاظ جمعیتی فیس بوک را با دنیا مقایسه کنیم سومین کشور پرجمعیت دنیا بعد از هند و چین می‌شود و بعد سایت‌هایی مثل توئیتر که اصطلاحاً میکرو بلاگ هستند پیام‌های کوتاه را می‌دهند خود پدیده وبلاگ‌ها و بلاگستان خود ما در این بخش در ایران خیلی ظرفیت داریم و من از منتقدانی هستم که معتقدم در ایران از این ظرفیت وبلاگ‌ها نتوانستیم استفاده کنیم، ما در وبلاگستان جهان خیلی ظرفیت داشتیم چون پیشرو بودیم و باز تاکید مردم وقتی من در بحث قدرت نرم گفتم مردم، در اینجا وبلاگ‌ها مردم‌اند دیگر دولت نیست، دولت وبلاگ نویس نیست مردم‌اند که وبلاگ می‌نویسند و ما تا رتبه‌های سوم و چهارم جهانی پیش رفتیم یعنی نتوانستیم قدرت خود را در دنیا به رخ بکشیم در همین موضوع وبلاگ‌ها در موضوع جنگ نرم در تحریف نام خلیج فارس ایرانی‌ها آنچنان قدرت خودشان را نشان دادند که یک زمانی دبیر وقت شورای عالی امنیت ملی در سفر نیویورک در کنار آقای رییس جمهور گفت که ما خوستار تکرار جنبش‌های نرم افزاری شبیه خلیج فارس هستیم (ضیایی پرور، ۱۳۸۷: ۶۲).

در ساده‌ترین شکل یک شبکه اجتماعی نگاشتی از تمام یال‌های مربوط، میان رأس‌های مورد مطالعه است. شبکه اجتماعی هم چنین می‌تواند برای تشخیص موقعیت اجتماعی هر یک از بازیگران مورد استفاده قرار گیرد.

بررسی شبکه‌های اجتماعی و تأثیرات آن‌ها بر ابعاد مختلف زندگی

شبکه‌های اجتماعی نقش پررنگی در دنیای امروز دارند و نمی‌توان آن‌ها را نادیده گرفت. این سایت‌ها بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی افراد و در سطح کشورها و حتی بین‌الملل تاثیر گذارند و به همین دلیل در حال گسترش هستند و در آینده نقش به مراتب بیشتر و مهم‌تری را در زندگی بازی خواهند کرد. شبکه‌های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از وب سایت‌های اینترنتی هستند. در این وب سایت‌ها، کاربران اینترنتی حول محور مشترکی به صورت مجازی دور یکدیگر جمع می‌شوند و جماعت‌های آنلاین را تشکیل می‌دهند. در واقع شبکه اجتماعی شبکه‌ای متشکل از افراد و گروه‌ها و ارتباطات بین آن‌هاست (مولایی، ۱۳۸۹: ۵۶).

گرایش به سایت‌های شبکه‌ای اجتماعی در سراسر دنیا همچنان رو به رشد است. شبکه‌های اجتماعی یکی از انواع رسانه‌های اجتماعی محسوب می‌شوند. رسانه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر در زندگی آنلاین و آفلاین کاربران اینترنتی آنچنان تاثیر گذار بوده‌اند که شکل‌های ارتباطات اجتماعی نیز از این رسانه‌های جدید تاثیر پذیرفته است. رسانه‌های اجتماعی امروزه به بخش جدایی‌ناپذیر زندگی بسیاری از مردم تبدیل شده‌اند. شبکه‌های اجتماعی بخشی از رسانه اجتماعی هستند که با اهداف مختلفی ایجاد شده‌اند و کاربران بسیار زیادی را به خود جذب کرده‌اند. امروزه بعضی از شبکه‌های اجتماعی با سرویس‌هایی که ارائه می‌دهند و با کاربری‌هایی که دارند، خود به یک رسانه خبری تبدیل شده‌اند و اثرات عمیقی بر وقایع مختلف در دنیای واقعی گذاشته‌اند. شبکه‌های

اجتماعی روی زندگی افرادی که در آن‌ها عضو هستند هم بسیار تاثیر گذارند. یکی از تأثیرگذارترین سرویس‌های ارائه شده در اینترنت، شبکه‌های اجتماعی است که به نوبه خود تحول شگرفی را در نظام اجتماعی کشورهای جهان ایجاد کرده است. یک شبکه اجتماعی، سایت یا مجموعه سایتی است که به کاربرانی که علاقه به اشتراک‌گذاری علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خود با دیگران دارند، این امکان را می‌دهد. شبکه‌های اجتماعی در عین حالی که فضایی برای پیدا کردن دوستان جدید هستند، به افراد این امکان را می‌دهند که با دوستان قدیمی خود ارتباط برقرار کنند. نیز، مکان‌هایی برای تبادل نظر هستند که در آن‌ها افراد عقاید و نظرات خود را با هم به اشتراک می‌گذارند. شبکه‌های اجتماعی به طور کلی مکان‌هایی در دنیای مجازی هستند که مردم خود را به طور خلاصه معرفی می‌کنند و ارکان برقراری ارتباط بین خود و هم‌فکرانشان را در زمینه‌های مختلف مورد علاقه فراهم می‌کنند. در واقع شکل جدیدی از برقراری ارتباط و به اشتراک‌گذاری محتوا در اینترنت است. شبکه‌های اجتماعی پایگاه‌های جدیدی هستند که در مرکز توجه کاربران اینترنت قرار گرفته‌اند و هر کدام دسته‌ای از کاربران با ویژگی‌های خاص را گرد هم می‌آورند.

شبکه‌های اجتماعی را در ساده‌ترین تقسیم‌بندی می‌توان در دو گروه عمومی و خاص قرار داد. در شبکه‌های اجتماعی عمومی کاربران اینترنتی با انگیزه‌ها و اهداف مختلف حضور دارند و شبکه‌سازی مجازی‌شان را از طریق این وب‌سایت‌ها دنبال می‌کنند، ولی شبکه‌های اجتماعی خاص حول موضوعی ویژه شکل گرفته‌اند و تعداد کاربرانشان نیز کم‌تر است. فیس‌بوک، اورکات و مای اسپیس مهم‌ترین شبکه‌های اجتماعی عمومی در دنیای اینترنت هستند. در شبکه‌های اجتماعی عمومی هر نوع کاربری حضور دارد و اغلب دوستان و آشنایان آنلاین را می‌توان در آن‌ها پیدا کرد، تعداد کاربران معروف‌ترین این نوع شبکه‌ها اغلب به چند صد میلیون نفر می‌رسد. علاوه بر این‌ها، شبکه‌های اجتماعی خاصی نیز وجود دارد که بر محوریت موضوعی مشخص فعالیت می‌کنند. به عنوان مثال (لست اف ام^۵) از جمله معروف‌ترین آن‌هاست که علاقه‌مندان به موسیقی را گرد هم جمع کرده، یا (گودریز^۶) که شبکه‌ی اجتماعی مخصوص علاقه‌مندان به کتاب است و (فلیکر^۷) که وب‌سایتی برای علاقه‌مندان به عکاسی است. گاهی نیز فعالیت شبکه‌های اجتماعی بر محوریت کاربران متعلق به کشور یا زبان یا نژاد یا دین خاصی متمرکز است. مثلاً کیوزون^۸ که از بزرگ‌ترین وب‌سایت‌های دنیاست، شبکه‌ی اجتماعی چینی‌هاست. درباره‌ی موضوعات مختلف، شبکه‌های اجتماعی خاص ایجاد شده است که از طرفداران یک تیم فوتبال تا فارغ‌التحصیلان یک دانشگاه را شامل می‌شود. حتی درباره‌ی سگ‌ها و گربه‌ها نیز شبکه‌های اجتماعی راه‌اندازی شده است و صاحبان آن‌ها می‌توانند با حضور در این وب‌سایت‌ها برای حیواناتشان پروفایل ایجاد کنند.

شبکه‌های اجتماعی به طور کلی با اهدافی از قبیل سازماندهی انواع گروه‌های اجتماعی مجازی (با تکیه بر اشتراکات مختلف و رسیدن به هدف مشترک غالباً سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در دنیای واقعی)، توسعه مشارکت‌های اجتماعی به اشتراک گذاشتن علاقه‌مندی‌ها توسط اعضا (از مهم‌ترین کارکردهای شبکه‌های اجتماعی است که بدون آن، شبکه اجتماعی معنا ندارد. کاربران دغدغه‌ها و علایق و دل‌مشغولی‌های خود را با یکدیگر به اشتراک می‌گذارند)، ایجاد محتوا توسط اعضا برخلاف سایر رسانه‌ها، تعامل و تاثیرگذاری مخاطبان در تولید و انتخاب محتوای دلخواه زیاد است و قدرت انتخاب بیشتری دارند)، و تبلیغات هدفمند اینترنتی این سایت‌ها یکی از منابع مهم کسب درآمد هستند. از این طریق که کاربران شبکه‌های اجتماعی علاقه‌مندی‌های خود را

در سایت اعلام می‌کنند و شرکت‌های تبلیغاتی با آگاهی از این علاقه‌مندی‌ها برای آن‌ها آگهی می‌فرستند. بسیاری از شرکت‌ها هم خود در شبکه‌های اجتماعی صفحه شخصی دارند و با مشتریان خود و سایر شرکت‌ها ارتباط برقرار می‌کنند) ایجاد می‌شوند. یکی از تأثیرات شبکه‌های اجتماعی شکل‌گیری مفاهیمی همچون صمیمیت و اعتماد در فضای سایبر است. مفاهیمی که در گذشته دستیابی و تحقق آن در حد یک رویا بود. در حال حاضر در سراسر جهان بسیاری از وب‌سایت‌ها امکانات و زیرساخت‌های شبکه‌های اجتماعی را در خود جای داده‌اند که موجب بالا رفتن آمار بازدید و افزایش مدت زمان حضور یک مخاطب در سایت می‌شود.

مزایایی که شبکه‌های اجتماعی دارند و باعث استقبال بسیار زیاد از آن‌ها شده است، شامل این موارد می‌شود: انتشار سریع و آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی (هرچند امکان انتشار اطلاعات نادرست زیاد است اما مخاطب می‌تواند اطلاعات را در پایگاه‌های مختلف با هم مقایسه کند و حتی می‌تواند از این طریق قدرت نقد و تحلیل خود را افزایش دهد)، امکان عبور از مرزهای جغرافیایی و آشنایی با افراد و سایر جوامع و فرهنگ‌ها (کاربران می‌توانند از این راه فرهنگ و آداب و رسوم کشور خود را به دیگران معرفی کنند. همچنین سازمان‌ها هم از این طریق می‌توانند دیدگاه خود را منتشر کنند)، شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی (خرد جمعی به جریان پویای قوه تفکر کاربران در این محیط‌ها گفته می‌شود که به عنوان یک پردازش گر بزرگ، اطلاعات را پردازش می‌کند. نیروی ذهن و تفکر کاربران شبکه‌های اجتماعی با یکدیگر ترکیب می‌شود و نیرویی بزرگ با قدرت پردازش بالا به وجود می‌آورد)، امکان بیان ایده‌ها به صورت آزادانه و آشنایی با ایده‌ها، افکار و سلیقه دیگران (امکان ارسال بازخورد و همکاری و هم‌گامی کاربری و مشارکت در بحث‌ها وجود دارد. اعضا به مشارکت و کامنت گذاشتن تشویق می‌شوند. مانع جدی برای تولید محتوا وجود ندارد و بر خلاف رسانه‌های سنتی که محتوا را تولید و ارسال می‌کردند، در شبکه‌های اجتماعی امکان گفتگو وجود دارد و جریان ارتباط دوسویه است)، کارکرد تبلیغی و محتوایی، ارتباط مجازی مستمر با دوستان و آشنایان (شبکه‌های اجتماعی موجب گسترده‌تر شدن دامنه ارتباطات شده است. ما می‌توانیم کسانی که از آن‌ها بسیار دور هستیم یا کسانی که مدت زیادی است که ارتباطی با آن‌ها نداشته‌ایم را در این شبکه‌ها پیدا کنیم و ارتباط برقرار کنیم)، تبلیغ و توسعه ارزش‌های انسانی و اخلاقی در عرصه جهانی (یکی از کارکردهای مهم شبکه‌های اجتماعی امکان تبلیغ ارزش‌های دینی، اعتقادی، انسانی و اخلاقی است)، یکپارچه‌سازی بسیاری از امکانات اینترنتی و وبی (شبکه‌های اجتماعی با فراهم آوردن امکاناتی چون ایجاد صفحات شخصی، ساخت وبلاگ، جستجوی اینترنتی، اطلاع از اخبار و رویدادها، شرکت در فضاهای گفتگو مثل چت، و امکان آپلود فایل‌ها، امکانات پایگاه‌های مختلف را یکپارچه کرده‌اند. این شبکه‌ها با ارائه خدمات مختلف، با پایگاه‌های بزرگی مثل گوگل و یاهو رقابت می‌کنند)، توسعه مشارکت‌های مفید اجتماعی، افزایش سرعت در فرایند آموزش و ایجاد ارتباط شبانه روزی بین استاد و شاگرد (مانند آموزش‌های مجازی یا از راه دور. خود کاربران هم اقدام به آموزش و انتقال دانسته‌های خود می‌کنند. البته بسیاری از محتوای اینترنتی هنوز به درجه قابل قبولی از اعتبار علمی نرسیده‌اند)، افزایش اعتماد، صمیمیت و صداقت در فضای سایبر (بیشتر کارشناسان معتقدند که تا قبل از به وجود آمدن شبکه‌های اجتماعی، موضوع اعتماد و صمیمیت در فضای اینترنت لمس نشده بود و در فضاهای ارتباطی نظیر چت روم‌ها افراد به دلیل بی‌اعتمادی، از ارائه اطلاعات واقعی خود جلوگیری می‌کردند). (اسکات، ۱۹۹۱: ۱۴۰ ترجمه: نیکوفر).

البته شبکه‌های اجتماعی پیامدهای منفی هم دارد؛ از قبیل شکل‌گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار نادرست (چرا که امکان شناسایی هویت واقعی اعضا و کنترل محتوای تولید شده توسط کاربران این سایت‌ها وجود ندارد)، تبلیغات ضددینی، عدم کنترل بر اطلاعات شخصی ارائه شده در شبکه اجتماعی (بعضی شبکه‌های اجتماعی امکانات و سرگرمی‌هایی را ارائه می‌دهند و افراد در

صورت استفاده از آن‌ها، اجازه می‌دهند که بعضی از اطلاعاتشان در دسترس آن‌ها قرار گیرد. افرادی با پروفایل‌های تقلبی هم گاهی اقدام به سوء استفاده از اطلاعات افراد از قبیل عکس‌ها و ... می‌کنند.

بحث تاثیر شبکه‌های اجتماعی در محیط خانواده و کار پرسنل

صیادان اینترنتی افرادی آگاه و آشنا با فناوری‌های نوین هستند که با هنرمندی تمام خود را افرادی موجه معرفی می‌کنند و چون در فضای مجازی امکان شناسایی آن‌ها وجود ندارد، از کاربران ساده و ناآشنا به این محیط سو استفاده می‌نمایند. موارد سو استفاده این افراد در فضاهای مجازی علاوه بر سو استفاده‌های جنسی و مالی به موضوعاتی همچون همسریابی، دوست‌یابی، سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی با در آمد کلان و زود بازده، تحصیل در دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور و مسافرت به دیگر کشورها مرتبط می‌شود. حتی در بسیاری از وبلاگ‌ها و رسانه‌های اجتماعی مجازی، مقولات خطرناکی مانند سست نشان دادن بنیان خانواده، معمولی نشان دادن رخدادهایی مثل سردی روابط زن و شوهر، طلاق، هم‌جنس‌گرایی و ... به چشم می‌خورد. محتوای این‌گونه وبلاگ‌ها به طور معمول مشابه است و همه‌ی آن‌ها به ترویج دین زدایی و باورهای فمینیستی می‌پردازند و خصلت‌های جوان مسلمان را هدف قرار می‌دهند. این‌گونه وبلاگ‌ها و موضوعات مطرح‌شده در آن‌ها به سرعت مورد استقبال جوانان قرار می‌گیرند. شاید بتوان علت جذب جوانان کشور به این‌گونه فضاهای مجازی را عدم دسترسی آسان به امکانات تفریحی یا هزینه‌های بالا برای استفاده از آن‌ها بیان نمود. عدم توجه کافی والدین به فرزندانشان نیز می‌تواند یکی از دلایل روی آوردن آن‌ها به چنین شبکه‌هایی باشد. همچنین، با توجه به چالش پیرامون روابط بین دو جنس و تدوین برنامه‌های جداسازی جنسیتی به نظر می‌رسد که آسان‌ترین، در دسترس‌ترین و در عین حال محرمانه‌ترین فضا جهت ایجاد چنین رابطه‌ای، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی باشند. مزایای فوق‌العاده‌ی اینترنت و فضای مجازی را نمی‌توان انکار کرد، زیرا در حال حاضر اینترنت ابزاری مناسب برای توسعه‌ی افکار و اندیشه‌های بشری محسوب می‌شود به شرط آن که در راه صحیح استفاده شود. افراد باید برای ورود به دنیای مجازی اطلاعات کافی در اختیار داشته باشند تا دچار مشکلات مالی و اجتماعی نشوند. ارتباطات سالم در فضای مجازی و لزوم هوشیاری جوانان و خانواده‌ها نسبت به تهدیدات فضای سایبری در درجه‌ی نخست اولویت قرار دارد. پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و توجهی والدین به رفتار فرزندان بسیار مهم می‌باشد و برای جلوگیری از هم‌پاشیدگی خانواده‌ها، والدین باید تا حدودی به فناوری‌های روز دنیا مسلط باشند و آگاه باشند که تغییر در رفتار فرزندان به معنای ایجاد تغییر در طرز فکر آن‌هاست و هنگامی که بنیان فکری و شخصیت آن‌ها به صورت ناصحیح شکل گیرد، راه نفوذ شیادان به حریم خصوصی افراد و محیط امن خانواده باز می‌شود. لذا، چنانچه خانواده‌ها نسبت به شیوه‌های جدید ارتباط فرزندان خود آگاهی و شناخت کافی و لازم را داشته باشند، از انجام بسیاری از جرائم و ارتباطات پنهانی آنان جلوگیری به عمل می‌آید. به منظور پیشگیری و کاهش آسیب‌های نوپدید در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی راهکارهایی مطرح‌شده‌اند که در صورت اجرای به موقع و مناسب می‌توانند ثمربخش واقع شوند:

۱. برگزاری جلسات آموزشی از سوی مصادر امور فرهنگی در شهرستان‌ها به منظور آشنا نمودن و اطلاع‌رسانی به والدین در مورد فناوری‌های جدید به ویژه اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی.
۲. برگزاری کلاس‌های آموزشی در مدارس جهت آگاهی دادن به نوجوانان و جوانان در مورد مزایا و معایب فناوری‌های جدید و نحوه‌ی استفاده‌ی صحیح از آن‌ها.
۳. وضع قوانین سختگیرانه تر جهت برخورد با مجرمان جرائم اینترنتی و اجرایی نمودن این قوانین.

۴. آگاهی و هوشیاری بیشتر پلیس سایبری در مورد انواع جدید جرائم رایانه‌ای و اقدام در جهت ناکارآمد کردن دسیسه‌های دشمنان در این زمینه.
۵. پخش آگهی‌های آموزنده از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در رادیو و تلویزیون در جهت افزایش آگاهی خانواده‌ها در خصوص خطرات ناشی از اینترنت.
۶. گذراندن اوقات بیشتری با فرزندان در فضای بیرون از خانه به طوری که فرزندان از نظر عاطفی، احساس خلأ نکنند و جهت جبران این کمبود به فضای مجازی پناه نبرند.
۷. پخش برنامه‌های کوتاه آموزشی درباره‌ی مزایا و معایب اینترنت از زبان ورزشکاران و هنرمندان محبوبی که عموماً جوانان آن‌ها را الگوی خود قرار می‌دهند.
۸. طراحی بازی‌های رایانه‌ای به گونه‌ای که در آن‌ها انواع خطرات موجود در فضای مجازی و راهکارهایی جهت آشنایی و مقابله با آن‌ها تعبیه شده است.
۹. طراحی و تدوین بخشی در کتاب‌های درسی در ارتباط با آشنایی دانش‌آموزان با فناوری‌های جدید، اینترنت و خطرات بالقوه‌ی آن‌ها.
۱۰. هنجارسازی‌های مثبت و ترویج فرهنگ استفاده از اینترنت و فضای مجازی.

نتیجه‌گیری

از آنچه که گفته شد، می‌توان نتیجه گرفت که حریم شخصی و اطلاعات شخصی که ما در سایت‌های دوست‌یابی و شبکه‌های اجتماعی قرار می‌دهیم در معرض مشاهده و سوء استفاده‌ی افرادی دیگر قرار دارد. با وجود تمام مکانیزم‌های امنیتی و اقدامات پیشگیرانه این‌گونه سایت‌ها هیچ تضمینی برای حفظ اطلاعات ما وجود ندارد. پس باید سعی کنیم تا آنجایی که می‌توانیم اطلاعات مهم و شخصی خود مانند شماره کارت اعتباری و آدرس محل زندگی خود را در این‌گونه سایت‌ها قرار ندهیم و به جای گذراندن وقت خود در این‌گونه سایت‌ها برای برقراری ارتباط با دیگران و پیدا کردن دوستان جدید، وقت خودمان را با دوستان و انسان‌های واقعی اطراف خود بگذرانیم.

- شبکه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر جایگاه قابل توجهی در اینترنت پیدا کرده‌اند و به رده پربیننده‌ترین‌های فضای مجازی راه یافته‌اند. گرایش به سایت‌های شبکه‌های اجتماعی در سراسر دنیا همچنان رو به رشد است.
- شبکه‌های اجتماعی با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند اما در زندگی روزمره افراد نقش بسیار پررنگی داشته‌اند و بسیاری از کاربران روزانه حداقل یک بار به صفحه شخصی خود در شبکه اجتماعی که عضو هستند سر می‌زنند.
- شبکه‌های اجتماعی مختلف، کاربری‌های متفاوت دارند. شبکه‌های اجتماعی خاص کاربران محدودتری دارند ولی شبکه‌های اجتماعی عمومی کاربران بسیاری زیادی دارند و کاربری‌های متنوعی را نیز در اختیار کاربران قرار می‌دهند. و این موجب جذب مخاطب و استفاده زیاد او از سایت می‌شود.
- شبکه‌های اجتماعی در ابعاد مختلف زندگی افراد (فردی و اجتماعی) تاثیر گذارند. در شکل‌دهی به هویت نقش دارند و حتی روی ابعاد اقتصادی و اجتماعی و سیاسی جوامع هم تاثیر گذارند.
- امروزه با توجه به نقشی که تا کنون در ابعاد مختلف زندگی داشته‌اند، نمی‌توان آن‌ها را نادیده گرفت و در آینده نقش و تاثیر بیشتری نیز خواهند داشت.

فیلترینگ و قطع دسترسی و کلاً اعمال محدودیت‌های اجتماعی به هیچ عنوان راهکار مناسبی برای کنترل بازتاب‌های منفی این پدیده نیست و بعضاً نتایج عکس را در پی دارد. در واقع بهتر است با افزایش سطح آگاهی‌ها و آموزش‌های لازم افراد جامعه را به سمت استفاده مطلوب و درست از این شبکه‌ها سوق داد و در مقابل مخاطرات آن واکنش‌ها نمود. دولت‌مردان باید بستر لازم را فراهم آورند تا افراد جامعه خود به این بلوغ فکری دست یابند که کدام بخش از این پدیده یک تهدید و کدام ابزار آن یک فرصت در جهت اعتلای سطوح فردی اجتماعی‌شان است.

اختلال در ارتباط‌های اجتماعی و عاطفی کاربران و جایگزینی دوستان مجازی به جای دوستان واقعی فرد از معایب استفاده از شبکه‌های مجازی است که به طور ناخودآگاه بر فرد اثر می‌گذارد و نتیجه استفاده مدام از این شبکه‌ها می‌باشد.

اعتیاد به استفاده از شبکه‌های مجازی شباهتی هم از حیث محتوا با سایر موارد اعتیادآور دارد، برای مثال فردی که در طول ساعات شبانه روز به طور مداوم از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کند از بسیاری فعالیت‌های زندگی روزمره چون کار، مطالعه، خواب و... باز می‌ماند.

دکتر محمد حسین حبیبی مدیر مرکز علوم اعتیاد دانشگاه تهران در مطالعاتی که بر روی این افراد انجام داده بیان می‌کند: "گاهی والدینی که از عملکرد ضعیف فرزند نوجوان‌شان در مدرسه گلایه دارند به تصور اینکه این مشکل تحت تاثیر مواد مخدر است به من مراجعه می‌کنند. این نوجوانان چنان در دنیای مجازی غرق می‌شوند که از خواب، خوراک، مسئولیت‌ها و فعالیت‌های روزمره‌شان باز می‌مانند. مسئله اصلی این است که این نوجوانان به اینترنت معتاد شده‌اند."

شبکه‌ها قدرت بر هم زدن روابط و از هم پاشیدن زندگی افراد را دارند؛ هر پیام زننده، عکس یا اطلاعات شخصی که در شبکه‌های اجتماعی توسط افراد استفاده می‌شود می‌تواند بعدها علیه خود فرد به کار برده شود، چنانکه در بررسی بسیاری از موارد طلاق در کشورهای غربی این امر مشهود و ثابت شده است.

ایجاد اختلال در بازده شغلی فرد از دیگر کارکردهای شبکه‌های اجتماعی مجازی است، چت کردن و چک کردن صفحه شخصی در شبکه‌های اجتماعی وقت بسیاری از فرد در طول شبانه روز می‌گیرد و طبعاً قسمتی از این زمان در ساعات کاری اداری فرد انجام می‌شود، آنالین بودن مداوم در شبکه‌های اجتماعی در کوتاه مدت هم باعث عادت ناآگاهانه در استفاده از این شبکه‌ها می‌شود.

اعتیاد به استفاده از این شبکه‌ها زمانی بیشتر بروز پیدا می‌کند که فرد با قصد و هدف خاصی سراغ فضای مجازی می‌رود و بدون اینکه متوجه باشد بی‌اختیار به شبکه‌های اجتماعی ورود پیدا می‌کند، البته پیشرفت روزافزون فناوری‌های جدیدتر چون تبلت‌ها، اسمارت فون‌ها و... این‌گونه دستیابی‌ها را به این شبکه‌ها آسان‌تر نموده است تا جایی که خاطر فرد از فکر اینکه یک روز به شبکه‌های اجتماعی دسترسی نداشته باشد مشوش و نگران می‌شود.

نتیجه آنکه رشد روزافزون شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی باعث شده تا این شبکه‌ها به وسیله ارتباطی ضروری تبدیل شوند و با توجه به تاثیر این شبکه‌ها در فعالیت‌های روزمره افراد گمان نمی‌رود که استفاده از آن‌ها در آینده‌ای نزدیک کاهش یابد و این خود کاربران هستند که باید آگاهانه تصمیم بگیرند که به چه نحوی در مسیر صحیح و سالم و در جهت تعالی فهم و خرد جمعی از این شبکه‌ها استفاده نمایند.

یکی از دلایلی که نسل کنونی به این نوع از روابط روی آورده این است که آن‌ها می‌توانند از این طریق در هر زمان و مکانی به ارتباط با دیگران بپردازند؛ زمان، مسئله‌ای است که این روزها به معضلی بزرگ در جوامع پیشرفته تبدیل شده است و وجود امکانات تکنولوژیک برای برقراری ارتباط، به عنوان راه حلی مناسب، از سوی بشر انتخاب شده است.

پیشنهادات

با توجه به این اصل اساسی که تعاملات آنلاین هیچ‌گاه نباید جای روابط فیزیکی را بگیرد؛ شاید یک راه برای حل چنین معضلی، این باشد که ابتدا فرد در محیط فیزیکی بر اساس نیازهای اجتماعی و فردی، محدوده روابط خود را مشخص نماید و شخصیت فرد مقابل را به خوبی بشناسد و سپس به ادامه روابط خود در فضای آنلاین بپردازد.

روند ارائه امکانات جدید در اکثر شبکه‌های اجتماعی به سمت به دست آوردن اطلاعات بیشتر از کاربران است، لذا یکی از مزایای رعایت این اصل این است که با داشتن اعتماد و شناخت کافی به طرف مقابل در ارتباط فیزیکی ما قبل ارتباطات آنلاین، هیچ‌گاه کودکان و نوجوانان گرفتار سوء استفاده (آزار) سایبری نخواهند شد.

کاربر بایستی این اصل را نیز در ذهن خود داشته باشد که همواره زمان مشخصی از وقتش را به انجام کارهای آنلاین خود اختصاص دهد. این امر به او کمک می‌کند که از انجام جستجوهای بی‌مورد و چت‌های چندین ساعته در شبکه‌های اجتماعی پرهیز کند. نتیجه مهمی که شاید بتوان در پایان این مجموعه گزارشات ذکر کرد این است که، نسل قدیم و جدید بایستی با یکدیگر به تعاملی مناسب برسند. در این میان سختی‌هایی که نسل قدیم متحمل می‌شود شاید کمی بیشتر از نسل جدید باشد و آن هم به این دلیل که؛ نسل گذشته وظیفه تربیت نسل جوان را به عهده دارد و بایستی کمی از فضای خود جدا شده و خود را به فضای زندگی رایانه محور فرزندان نزدیک‌تر کند.

پیشرفت روزافزون تکنولوژی باعث می‌شود که نسل جامانده از آن همواره از نسل همگام با تکنولوژی دورتر و دورتر شود و این فاصله اثر را خود در زمینه تربیتی نشان خواهد داد، زمانی که اثرات روابط آنلاین نمود خود را در زندگی شخصی افراد نشان دهد. پس بهتر است پیش از آنکه درگیر فرآیند درمان شویم به پیشگیری بپردازیم زیرا گاهی برای بعضی دردها درمانی نیست و یا اثرات آن مشکل نه تنها بر خود فرد بلکه بر خانواده و جامعه او نیز مترتب می‌شود.

برای همگام شدن با تکنولوژی همواره بایستی این نکته را در نظر داشته باشیم که وب موجودی مجازی است و با سرعتی مجازی تغییر می‌کند، لذا گاهی ممکن است عدم پیش‌بینی روند تکامل یک تکنولوژی از تعامل و مدیریت آن تکنولوژی هزینه‌برتر باشد.

منابع

۱- اروانه، پدram، نقش شبکه‌های اجتماعی در جوامع به اصطلاح مدرن، ۱۳۹۱، جلد ۱، انتشارات هرمزان.

- ۲- اسکات جان ، تجزیه و تحلیل شبکه‌های اجتماعی ، ۱۹۹۱ ، انتشارات لندن (سیج) ، ترجمه فرشته نیکوفر.
- ۳- بزرگواری، رسول. ۱۳۸۸. واگذاری چپستی اخلاق در شهر الکترونیکی، دومین کنفرانس بین‌المللی شهر الکترونیک.
- ۴- شبکه‌های اجتماعی و تاثیرگذاری استراتژیک در صنعت گردشگری». دنیای اقتصاد، ۲۱ آبان ۱۳۹۲. بازبینی شده در ۱۵ سپتامبر ۲۰۱۳.
- ۵- ضیایی پرور، حمید(۱۳۸۷). ساماندهی وبلاگها و وب سایتها. مجموعه مقالات تکنولوژی های جدید رسانه‌ای، زیر نظر دکتر سید رضا صالحی امیری، مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع.
- ۶- دوران، بهزاد ۱۳۸۰. تأثیر فضای سبیرنتیک بر هویت اجتماعی، پایان‌نامه دکتری، تهران، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی.
- ۷- حبیبی محمدحسین ، هنجارهای حقیقی و ناهنجاری‌های مجازی ، ۱۳۹۰ ، ج ۱ ، انتشارات دانشگاه تهران
- ۸- خاکی، غلامرضا. ۱۳۸۲. روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه نویسی. انتشارات بازتاب، چاپ دوم.
- ۹- مولایی محمد مهدی. ۱۳۹۰. شبکه‌های اجتماعی مجازی سایت جنگ نرم
- <http://www.psyop.ir/?p=1723>
- ۱۰- کرمشایی، فائزه؛ پناهی، امین؛ صادق نیا، احمد؛ زبدي، یاسر. ۱۳۹۰. بررسی اعتیاد به اینترنت و فضاهای مجازی در بین جوانان و نوجوانان، همایش ملی صنایع فرهنگی نقش آن در توسعه پایدار.
- ۱۱- محمدی الیاسی، قنبر. ندا رکنی و سید کمیل طیبی. ۱۳۹۰. نقش شبکه‌های اجتماعی در تشخیص فرصت‌های کارآفرینی. توسعه کارآفرینی، ۳ (۱۱): ۲۶-۷.
- ۱۲- یاسمی نژاد، عرفان؛ آزادی، اکرم؛ امویی، محمدرضا. ۱۳۹۰. فضای مجازی، امنیت اجتماعی، راهبردها و استراتژی‌ها، همایش ملی صنایع فرهنگی نقش آن در توسعه پایدار.